

1968, 14. březen, Praha. - Zkrácený záznam vystoupení Josefa Smrkovského, Jana Procházky, Zdeňka Hejzlara ad. na mítinku *Mladí se ptají na minulost, přítomnost a budoucnost*, uveřejněný v deníku *Rudé právo*.

Velký sál Slovanského domu v Praze byl ve středu večer dlouho před půl osmou nedostupný, protože byl plný. Ministr J. Smrkovský musel jít ven uklidnit ty, na něž se nedostalo místo. Večer otázek a odpovědí »Mladí se ptají«, který uspořádal městský výbor ČSM a Ústav dějin KSČ, by dozajista zaplnil i větší sál. Odpovídají lidé, kteří v těchto dnech mluví a o nichž se hovoří: ministr J. Smrkovský, M. Švermová, dr. B. Běhal, zakládající člen strany ing. Vl. Devera, člen CV KSČ Avia Letňany, Zd. Hejzlar, prof. J. Kroha, P. Kohout, J. Procházka, Fr. Vodsloň, P. Reiman, R. Selucký, dr. P. Hrubý a O. Papež. Otázek ve vzduchu je mnoho a zajímají nejen mládí. K mikrofonu přistupuje s úvodním slovem soudruh J. Smrkovský.

»Události, které prožíváme, lze nazvat obrodným procesem, důkladnou očišťovnou. Strana si však své věci bude řešit sama, jak se říká doma a s veškerou důkladností!«

Soudruh Smrkovský dále uvedl, že vedle dobrých věcí, které nikdy nebudou hanbou této generace, se děly i věci nedobré. »Mám na mysli nešťastnou dobu, které se říká 'doba kultu', v níž docházelo k porušování zákonů, pošlapávání lidských práv atd. To všechno však bylo a ústřední výbor z toho vyvodil poučení a přijal rozhodnutí, která mají pro demokratizaci v našem státě nesmírný význam. Komunistická strana vystoupí ještě tento měsíc s akčním programem, s velkým projektem budoucího života naší socialistické společnosti. Všechni lidé s ním bude seznámeni, neboť tento program dá odpověď na všechny palčivé otázky a problémy, které zajímají každého z nás.

Ve středu jsme četli, že tři vedoucí soudruzi z ÚRO podali demisi. Je to dobře, že ji podali. Protože jestli si neuměli za léta, co tam byli, získat dostatek autority, tak k tomu měli důvod. A já bych řekl, že si toho vážím. Každý, kdo zastává funkci v naší společnosti, by se měl zamyslet nad tím, jak sloužil národu, straně, pokud se jedná o stranického funkcionáře.«

Na adresu mladých - nejenom v sále Slovanského domu - ministr J. Smrkovský řekl: »Máte právo a také povinnost být revolučnější a radikálnější než jsme my, vaši tátové. A my, starší, máme povinnost dát na všechno pozor, aby v té velké přeměně, do které naše země kráčí, se nestalo něco, co by mohlo znamenat katastrofu. Budete u toho, budete do toho mluvit, budete si sami řídit své organizace - to v akčním programu je rovněž. Ale prosím, aby vaše činy byly odpovědné, tedy nic takového, k čemu v těchto dnech došlo ve Varšavě. Kdybyste něco podobného připustili, zasadili byste obrodnému úsilí ránu. Je třeba jednat uvážlivě a odpovědně. Proč? Protože za několik let přejde tento stát do vašich rukou a my chceme, abyste ho přebírali jako vyspělou zemi se socialistickou společností. Kde národ, lid sám sobě vládne, kde je skutečným pánem své země a svých osudů!«

První odpovídá spisovatel *J. Procházka*: »Svoboda slova v civilizovaném světě je to základní,« říká za všeobecného souhlasu v sále. »Je nelogické, aby člověk, který se tak dlouho učí mluvit, nakonec hovořit nesměl!« Zdůrazňuje, že je nyní vytvořen prostor pro svobodnou výměnu názorů. Řadu dotazů nejrozličnějšího druhu dostal *Fr. Vodsloň*. Připomněl, že disciplína a kázeň [!] jsou nezbytně nutné, ale nesmí být založeny na komandování. Pak se mění v poslušnost. Soudruh Vodsloň ocenil úlohu tisku, rozhlasu a televize v současné době, ale vyslovil přání, aby se vedl více dialog než monolog. Na otázku o odchodu některých funkcionářů řekl, že nejde o to řezat hlavy, ale odchod těchto lidí z míst, na které nestačí, se musí stát normální a běžnou záležitostí demokratického života.

Zdeněk Hejzlar: K dotazu na hodnocení nynějšího vedení ČSM sdělil, že je to záležitost, která přísluší samotným svazákům. Kromě jiného hovořil také o oprávněnosti plurality organizací mládeže - jak se ostatně uskutečňuje ustavováním vysokoškolských organizací. Odsoudil také »strahovské události«⁶ jako protiústavní násilnost. Na dotaz, co je zárukou, že se progresivní vývoj nevrátí do starých kolejí, uvedl, že za nejdůležitější záruku považuje svobodu slova.

Radoslav Selucký: Na otázku, proč se dělnické třídy neřekne, v jaké hospodářské situaci je republika, uvedl, že je to třeba říci všemu lidu a že za špatnou ekonomickou situaci nejsou vinni ekonomové, kteří se pokoušejí situaci napravit, ale že jde o důsledky minulých chyb lidí, kteří za

ekonomiku odpovídali. Jestliže se dnes mluví o zárukách demokratizace politického života, pak jsou neméně nutné i záruky pro demokratizaci v hospodářské oblasti.

Marie Švermová: Obdržela velké množství otázek, většinou však na jedno téma, a to rehabilitace. Snažila se vysvětlit, v čem vidí příčiny, že v padesátých letech mohlo dojít k popravám, k zatýkání a žalářování poctivých soudruhů. »Možná, že mi bylo v žaláři lépe, než prožívat období, kdy lidé byli pod psychickým tlakem a volali po smrti těch, kteří byli označeni jako zločinci.« Vysvětlení vidí především v převzetí stalinských dogmat o nebezpečí války a bezprostředním ohrožení. Podezřelý byl každý, kdo měl odlišný názor. Dále soudružka Švermová prohlásila, že »přes to všechno nikdy, ani v nejkřutějších chvílích, nepřestala věřit, že zvítězí pravda, že myšlenky a ideály nelze zničit, že je sice možné myšlenky socialismu na čas deformovat a zpitvořit, ale nikdy je nelze vymazat z mysli lidí a zejména českého národa, který je tak spjat s myšlenkou socialismu jako málokterý«. Prohlásila, že se chce plně exponovat za dobro tohoto státu, jehož budoucnost vidí jedině v socialismu, který je ovšem nemyslitelný bez demokracie. Vyjádřila přesvědčení, že budou rehabilitováni všichni nevinně odsouzení, a [řekla,] že chce k tomu plně přispět, konkrétně pak k rehabilitaci poslankyně Milady Horákové.

Pavel Kohout: Shoduje se vaše současná činnost pražského liberála s vašimi básničkami z padesátých let? »Shoduje, je stejně naivní a stejně diletantská. Nicméně národu z toho nemohou vzniknout velké újmy.«

Dr. B. Běhal: Je možno vytvořit stranu, která by konkurovala KSČ? »Já jsem starý člen strany, mne nikdo nepřesvědčí, že někdo může být komunističtější než komunisté.« Jak to, že jsme od idejí komunismu tak daleko? »Já myslím, že většina z nás od nich daleko není.«

V devět hodin bylo u předsednického stolu na tisíc otázek, a to se diskuse vlastně teprve rozbíhala. Otázky se pochopitelně nevyhýbaly ničemu a nikomu, je plodem dnešních dnů, že se mladým na ně odpovídá. Mladí byli netrpěliví, hluční, ale dokázali se sami ukáznit. Na upřímná slova komunistů odpovídali upřímným potleskem.

Rudé právo, 14. března 1968, s. 1 a 6.